

Utajärven kunnan lausunto hankintalain muutosehdotukseen

Lausuntopyyntö VN/4099/2024: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

- <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=ace05d59-c8e0-41c3-acbb-1c87e4cd1a23>

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

- Esitys sisältää kannatettavia muutoksia, tavoitteiden saavuttamisen kannalta oikeasuuntaisena voidaan pitää markkinakartoituksen merkityksen korostamista hankintojen valmistelussa, sekä esitettyä tavoitetta jakaa hankinnat tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi.
- Sidosyksiköiden 10 % vähimmäisomistusosuusvaatimus hankintojen toteutuksen ehtona ei ole kannatettava, se tulisi lisäämään etenkin pienten kuntien kustannuksia merkittävästi sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- Utajärven kunta kokee hankintojen valmisteluun liittyvät tavoitteet ja ehdotukset osittain kannatettaviksi. Tarkemmat perustelut seuraavissa kohdissa.

Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?

- **65 § Markkinakartoitus:** Markkinakartoitusten hyödyntämisen korostaminen hankintojen valmistelussa on kannatettava lisäys. Lakiehdotus jättää markkinakartoituksen toteutustavan edelleen hankintayksikön harkittavaksi, mitä Utajärven kunta pitää perusteltuna ja hyvänä linjauksena.
- **75 § Hankintojen jakaminen osiin:** Hankintojen jakaminen osiin todennäköisesti toimii kilpailua lisäävästi. Utajärven kunta pitää tärkeänä esityksessä huomioitua näkökulmaa, että hankintayksikön on myös jatkossa mahdollista olla jakamatta hankintaa osiin perustellusta syystä, sillä kaikkia hankintoja ei ole mahdollista jakaa osiin tarkoituksenmukaisella tavalla.
- **124 § Hankintamenettelyä koskeva kertomus:** Emme näe lisäyksen tuovan lisäarvoa kilpailutuksiin osallistuville. Pykälä lisää hankintayksikön hallinnollista taakkaa ja näin ollen Utajärven kunta ei kannata lisäystä.
- **125 § Hankintamenettelyn keskeyttäminen:** Tarjousten määrän kasvattaminen voi olla pienillä hankintayksiköillä erittäin vaikeaa johtuen tarjonnasta ja markkinatilanteesta. Pykälä lisää hankintayksikön hallinnollista taakkaa, joten Utajärven kunta ei kannata velvoitetta keskeyttää hankintamenettelyä, jossa on saatu vain yksi tarjous.

Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?

- Esitetyillä uudistuksilla ei ole suuria vaikutuksia tavoitteen saavuttamiseksi. Markkinakartoitusten huolellinen toteuttaminen ja hankintojen jakaminen toiminee tarjontaa ja säästöjä lisäävästi, mutta uudistukset todennäköisesti lisäävät hankintayksilöiden hallinnollista taakkaa.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

- Ehdotettu 10 % vähimmäisomistusta koskeva vaatimus ei ole tarkoituksenmukainen eikä toteuttamiskelpoinen, Utajärven kunta ei kannata esityksessä ehdotetun vaatimuksen lisäystä.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

- Esitetty sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimus asettaa muutoksen myötä etenkin pienet kunnat vaikeaan tilanteeseen sekä heikon markkinatilanteen että osaavan henkilöstön saatavuuden vuoksi.

Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

- Vähimmäisomistusosuusvaatimus toteutuessaan romuttaisi nykyiset toimivat palveluketjut ICT-palveluiden, talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalveluiden sekä kirjastopalveluiden osalta, vaikuttaen myös mm. kunnan toiminnan jatkuvuuteen heikentävästi. Kustannusten nousu on myös arvioitu merkittäväksi.

Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)

- Toimenpiteistä Utajärven kunnassa, tai niissä sidosyksiköissä, joissa kunta on omistajana, ei ole vielä päätetty.

Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

- Utajärven kunta ei näe, että muutoksesta seuraisi minkäänlaisia taloudellisia tai muitakaan hyötyjä kunnalle. Muutoksen vaikutukset olisivat erittäin negatiiviset.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

- Esitetty siirtymäaika on riittämätön tarvittavien toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Utajärven kunnan arvio soveltuvasta siirtymäajasta on 4-5 vuotta.

Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

- Utajärven kunnan ICT-infra ja perustietotekniikan palveluiden, talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalveluiden, sekä kirjastopalveluiden tuotannon uudelleenjärjestämisen vaihtoehtoina olisivat omaksi toiminnaksi ottaminen, uusien yhtiöiden muodostaminen, markkinoilta kilpailuttaminen tai joku näiden yhdistelmä. Muutos vaatisi kunnalta merkittävää henkilöstöresurssin lisäystä ja taloudellista panostusta, joten kunta ei näe muutoksien toteuttamista esitetyn siirtymäajan kuluessa mahdolliseksi.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistususuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

- Poikkeuksena sidosyksiköiden omistususuusvaatimukseen tulisi huomioida pienet kunnat, tai vaihtoehtoisena poikkeuksena Suomen harvaan asutut alueet.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

- Utajärven kunta kannattaa hankintalakiin esitettyjä lisäyksiä koskien turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

- Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen vähentää hallinnollista taakkaa hyvin vähän, eikä merkittävästi sujuvoita hankintamenettelyjä.

Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

- Hallinnollinen taakka hankintayksikön näkökulmasta ei esityksen perusteella merkittävästi vähene. Aidosti hallinnollista taakkaa vähentävä muutos olisi sujuvoittaa tarkastusprosessia esimerkiksi mahdollistamalla tarkastuksen tekeminen sähköisesti.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

- Jälki-ilmoitusveloitteen laajentaminen on ymmärrettävä uudistus tilastoinnin ja hankintojen kokonaiskuvan saamiseksi. Uudistus myös selkeyttää ilmoittamisvelvollisuutta yhdenmukaisemmiksi. Jälki-ilmoitusveloitteen laajentaminen lisää kuitenkin edelleen hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Jälki-ilmoitusten automatisointiin olisi syytä panostaa hallinnollisen taakan vähentämiseksi.